

Цілі та задачі Стратегії з адаптації до зміни клімату сільського, лісового та рибного господарств України на період до 2030 року

Сеперович Наталія, державний експерт експертної групи стратегічного планування Директорату стратегічного планування та євроінтеграції

Київ, 25 липня 2019 року

Пом'якшення наслідків зміни клімату – одна з глобальних Цілей сталого розвитку 2030

13 БОРЬБА ЗІ
ЗМІНОЮ КЛІМАТУ

СТРУКТУРА ДОСЛІДЖЕННЯ ФАО

I. Загальна частина

- 1.1. Світові тенденції щодо зміни клімату. Можливі наслідки впливу зміни клімату на ресурси і галузі.
- 1.2. Глобальні міжнародні угоди у сфері подолання проблеми зміни клімату та їх реалізація в Україні
- 1.3. Оцінка вразливості та ризиків

II. Головні ризики

III. Основні заходи та інструменти реалізації

- 3.1. Заходи адаптації до зміни клімату у рослинництві
- 3.2. Заходи адаптації до зміни клімату у тваринництві
- 3.3. Заходи адаптації до зміни клімату у лісовому господарстві
- 3.4. Заходи адаптації до зміни клімату рибного господарства та аквакультури

Мінагрополітики підготовлено проект Стратегії з адаптації до зміни клімату сільського, лісового та рибного господарства України та період до 2030 року.

Метою є забезпечення участі України у досягненні однієї з головних Цілей Сталого Розвитку ООН – вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками, зокрема підвищення опірності і здатності адаптуватися до небезпечних кліматичних явищ і стихійних лих, а також поліпшення просвітництва, поширення інформації і можливостей людей і установ щодо пом'якшення гостроти та послаблення наслідків зміни клімату, адаптації до них і раннього попередження.

з 1980 по 2008 роки **падіння врожайності пшениці** в усьому світі **склало 5,5%**, а **кукурудзи – 3,8%** в порівнянні з показниками, які спостерігалися б у разі, якби клімат на планеті залишався стабільним

Ймовірні загрози, деякі з яких проявляються вже сьогодні

збільшення частоти та інтенсивності екстремальних кліматичних явищ - аномальної спеки, посухи і повеней, що призводять до знищення сільськогосподарської інфраструктури та втрати засобів до існування

зменшення ресурсів прісної води, що приводить до дефіциту води на орних площах

підвищення температури і дефіцит води, що впливають на фізіологію і продуктивність рослин і тварин

згубні наслідки для врожайності сільськогосподарських культур, пов'язані з підвищенням вмісту озону в тропосфері

зміни характеру хвороб рослин, тварин і риб та видів сільськогосподарських шкідників

збиток для лісового господарства, тваринництва, рибальства і аквакультури

Україна в системі глобальних угод адаптації до зміни клімату

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Рамкова конвенція ООН про зміну клімату

Ратифіковано у 1996 р.

Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року

Розпорядження КМУ від 7 грудня 2016 р. № 932-р

Київський протокол до РКЗК ООН

Ратифіковано у 2004 р.

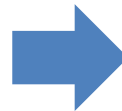
План щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року

Розпорядження КМУ від 6 грудня 2017 р. № 878-р

Паризька угода

Ратифіковано у 2016 р.

12 пункт. Розроблення рекомендацій з адаптації сільського господарства до зміни клімату на період до 2030 року – відповідальність Мінагрополітики

Паризька угода - новий всеохоплюючий договір, що **вступить в силу після 2020 р.**, за яким розвинуті країни та ті, що розвиваються впроваджуватимуть заходи, спрямовані на боротьбу зі зміною клімату

проект Стратегії «Адаптація до зміни клімату у сільському, лісовому та рибному господарстві України до 2030 року та план їх реалізації до 2023 року»

Кліматична ситуація в Україні

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

середньорічна температура підвищилась на $+1,1^{\circ}\text{C}$ від норми світовий показник $+0,85^{\circ}\text{C}$, в Україні потепління відбувається швидше, при цьому до 2030 року очікується підвищення ще на $+0,5-0,8^{\circ}\text{C}$

збільшення площ та повторюваності посухи

кількість літніх та осінніх посух до 2030 року може збільшитися на 15-30%

**«хвилі тепла» – вдвічі збільшилася кількість днів більше $+30^{\circ}\text{C}$
частота таких явищ до 2030 року може збільшитися ще у 1,5 рази**

зменшення рівня продуктивної вологи

«найбільші середні відхиленнями від норми фіксуються у зимові та літні місяці

зміщення основних зон землеробства до кількох сотень кілометрів на кожен градус зміни температури

стрімке зростання теплових ресурсів на фоні незмінності опадів теплого періоду – найважливіших для с/г культур

усі сучасні агрокліматичні зони будуть набувати рис Степу, а Південний Степ буде схожий на сучасні сухі субтропіки

прояви нехарактерних для окремих географічних зон та календарних періодів року погодних явищ – суховії, град, заморозки, посухи

Рослинництво

втрати урожаю через несприятливі погодні умови в Україні можуть складати від 10 до 70%, основна причина – посухи

необхідність перерозподілу посівних площ з урахуванням кліматичних змін

відновлення та розвиток зрошувальних систем
оптимізація структури посівних площ
основних с/г культур

впровадження технологій для збереження та покращення родючості ґрунтів

збільшення тривалості періодів вегетації рослин
дає нові можливості для культивування нових
сортів та видів

селекція

нові практики та технології при будівництві
тваринницьких комплексів з урахуванням
кліматичних змін

підвищення ефективності кормів

впровадження технологій по утилізації відходів

Тваринництво

втрата продуктивності через фізіологічний стрес у зв'язку з підвищенням температури

зміни у якості та доступності кормів

доступ до питної води

селекція

нові практики та технології при будівництві
тваринницьких комплексів з урахуванням
кліматичних змін

підвищення ефективності кормів

впровадження технологій по утилізації відходів

Лісове господарство

зміни в ступені уразливості лісів, загальна площа осередків шкідників та хвороби лісу в 2011-2016 рр. в Україні зросла майже на 25% ніж у 2005-2010 рр.

зсув меж природних зон, зникнення деяких деревних порід або ж поява чужих для даної території рослин

зменшення біорізноманіття лісових екосистем

збільшення площі лісів та захисних насаджень

підвищення біологічної стійкості лісових насаджень

впровадження кращих практик з контролю поширення шкідливих комах і хвороб лісів;

Рибне господарство

посилення заморних явищ

посилення проблем з водопостачанням

зростання чисельності захворювань

меліоративні роботи з очистки водойм, водоощадні технології

відновлення нерестилищ, селекція

розширене впровадження полікультури та збільшення видів культивування

Метою Стратегії є

створення умов для підвищення продуктивності сільського, лісового та рибного господарств одночасно зі скороченням викидів парникових газів та адаптацією до зміни клімату в контексті забезпечення їх сталого розвитку, а також використання природних ресурсів з дотриманням вимог міжнародних договорів у сфері зміни клімату.

Питання зміни клімату є одними з ключових пріоритетів
Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО).

Стратегія ФАО спрямована на зміцнення інституційного і технічного потенціалів держав-членів, поглиблення інтеграції у сферах продовольчої безпеки, сільського, лісового і рибного господарств в рамках міжнародної кліматичної програми дій.

ФАО просуває кліматично орієнтовані методи ведення сільського та лісового господарств (Climate Smart Agriculture, Climate Smart Forestry), спрямовані на збільшення продуктивності одночасно зі скороченням викидів парникових газів та адаптацію до змін клімату.

5 стратегічних цілей

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Ціль 1. Посилення інституційної спроможності та зміцнення законодавчого та нормативно-правового забезпечення адаптації до зміни клімату для сільського, лісового та рибного господарств.

Ціль 2. Запобігання зміні клімату через скорочення викидів та збільшення поглинання парникових газів.

Ціль 3. Посилення наукового забезпечення у сфері адаптації до зміни клімату сільського, лісового та рибного господарств

Ціль 4. Підвищення обізнаності, рівня освіти, підготовка кадрів та посилення наукового забезпечення у сфері адаптації до зміни клімату.

Ціль 5. Розробка і реалізація заходів з адаптації до зміни клімату на рівні об'єднаних територіальних громад і для домогосподарств у сільській місцевості.

Ціль 1. Посилення інституційної спроможності та зміцнення законодавчого та нормативно-правового забезпечення адаптації до зміни клімату для сільського, лісового та рибного господарства.

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Для реалізації цілі 1. визначено такі завдання:

Створення координаційно-дорадчого органу з питань зміни клімату та його філіалів в обласних державних адміністраціях (за активної участі громадськості);

впровадження «кліматично-розумного» сільського господарства

врахування впливу зміни клімату в обласних програмах розвитку аграрної галузі та у стратегіях розвитку об'єднаних територіальних громад, розроблення законодавчих актів щодо продовольчої безпеки, втрат продукції та відходів, розроблення рекомендацій щодо перегляду підходів до харчової безпеки в умовах зміни клімату

підтримка міжсекторальної координації (модернізація та розвиток транспортної логістики, підвищення кліматичної стійкості існуючих та нових будівель/споруд/теплиць, підтримка захисної і стабілізуючої функцій екосистем (лісові насадження вздовж річок, на схилах)

Ціль 2. Запобігання зміні клімату через скорочення викидів та збільшення поглинання парникових газів

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Завданнями є:

стимулювання запровадження енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, використання відновлюваних джерел енергії, застосування технології для збереження та покращення родючості ґрунтів

оптимізація кормової бази для зменшення викидів метану, впровадження удосконалених технологій прибирання, зберігання і використання гною

заходи щодо заліснення, лісополос, попередження деградації лісів

заходи для ланцюжка доданої вартості (підвищення енергоефективності морозильного обладнання, зменшення використання викопного палива)

Завданнями є:

розробка, схвалення, реалізація і подальший моніторинг цільової науково-технічної програми центрального органу виконавчої влади (Мінагрополітики) з питань запобігання зміні клімату і адаптації до неї у аграрному секторі;

вивчення кращих світових технологій і практик, у тому числі інтелектуальних, що враховують кліматичні аспекти, для цільових груп великих, середніх, малих сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств та переробних підприємств і сприяння отриманню практичного доступу до них;

підготовка окремого кластеру у науково-технічній програмі у сфері зміни клімату для аграрного сектору.

Ціль 4. Підвищення обізнаності, рівня освіти, підготовка кадрів та посилення наукового забезпечення у сфері адаптації до зміни клімату.

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Головними завданнями є:

оновлення навчальних планів та програм закладів середньої та вищої сільськогосподарської освіти темами зі зміни клімату, проведення інформаційно-просвітницьких та медіа-заходів;

поширення знань щодо енергозбереження по усьому ланцюгу виробництва сільськогосподарської продукції;

підвищення кваліфікації спеціалістів сільського господарства, регулярне інформування аграріїв щодо зміни клімату;

активізація залучення науковців профільних установ НАН та НААН для розробки Національних і регіональних програм, а також проведення спеціальних досліджень для забезпечення міжнародних вимог з підготовки звітної документації.

Ціль 5. Розробка і реалізація заходів по адаптації до зміни клімату на рівні громад і малих сільськогосподарських підприємств

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Завданнями є стимулювання інноваційної діяльності кліматично орієнтованого ведення сільського господарства шляхом:

стимулювання інноваційної діяльності кліматично орієнтованого ведення сільського господарства шляхом створення умов для ефективного використання природних ресурсів конкретної сільської місцевості, у тому числі земель сільськогосподарського призначення, земель під лісами та чагарниками, пасовищ;

надання фінансово-економічної підтримки домогосподарствам у сільській місцевості для ведення аграрного та неаграрного бізнесу з урахуванням зміни клімату (розвиток «зелених» та «кліматичних» кредитів, агрострахування через механізм субсидювання).

Основні заходи та інструменти реалізації Стратегії

- 3.1. Заходи адаптації до зміни клімату у рослинництві
- 3.2. Заходи адаптації до зміни клімату у тваринництві
- 3.3. Заходи адаптації до зміни клімату у лісовому господарстві
- 3.4. Заходи адаптації до зміни клімату рибного господарства та аквакультури

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Дякую!